

2. Кондратюк С. М. Впевненість у собі як один з аспектів життєвого успіху студентської молоді. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2(1). С. 76-80. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_2\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_2(1)_15).
3. Михалевська В. Виховання впевненості в молодших школярів засобами хореографічного мистецтва. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2011. №39 (1). С. 178-185. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39(1)_29)
4. Мельничук С.К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей впевненості в собі у ранньому юнацькому віці. URL: http://xn--e1aaifpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_8_03.pdf.
5. Савчин М.В. Загальна психологія. Частина II: навчальний посібник. Дрогобич: Посвіт. 2009. 320 с.

Процик Н.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи ТНЕУ Мудрак М.А.*

ПСИХОЛОГІЯ ФРУСТРАЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Соціальне середовище, де рівень конкуренції дуже високий, під час самоствердження та професійної самореалізації особистості в юнацькому віці, призводить до частого потрапляння в фрустраційні ситуації. А це надає гострої потреби у аналізі подій і процесів, які проектують фрустраційні ситуації. Переживання багато численних наслідків фрустраційних ситуацій, в яких суб'єкти реалізують домінуючі вікові потреби в досягненні, самореалізації, самовираженні, суперництві, відстоюванні власних цінностей, позицій та пристрастей, характеризують юнацьку молодь сучасності.

Основою досліджень та вивчення особливостей юнацького віку зарубіжними науковцями є натуроцентричні та культуроцентричні моделі юності [4]. Спроба теоретичного обґрунтування основних проблем щодо визначення юності, як віку, особливостей психічних, когнітивних, поведінкових, емоційно-мотиваційних проблем юнацтва досить широко висвітлені у працях таких відомих зарубіжних психологів як Г.Олпорт, А.Маслоу, Е.Еріксон, Г.Томе, Е.Фромм та багато інших. Доцільно узагальнити, що С.Холл розглядає юність як період великих розчарувань у власних сподіваннях, а це підвищує рівень фрустрованості, кризи самосвідомості, Е.Шпрангер - важливу стадію духовного розвитку [2], К.Левін - період розширення життєвого простору [4], Е.Еріксон - формування власної ідентичності, Ж.П'яже - ускладнення розумових операцій тощо.

При аналізі юнацького віку також потрібно з акцентувати увагу на високій імпульсивності. Юнацтву властиве крайність у вирішенні проблем, яке супроводжується вживанням алкоголю "втопити горе", наркотичні препарати. Проте одною із крайніх форм переживання фрустраційних ситуацій є суїцидальні думки та суїцидальна поведінка, в такій ситуації юнакові досить важко вийти із цього стану. З'ясування мотивів є ключем до розуміння причини виникнення суїцидальних думок, відповідно, а це буде передумовою

попередження суїцидів у юнацькому віці. Взагалі, одним із основних мотивів крайнього виду переживання наслідків кризових періодів у юнацькому віці є фрустрації - крах сподівань, розчарування.

Щодо мотиваційної складової крайнього виду фрустраційних переживань таких, як суїцидальні думки та суїцидальна поведінка юнацтва, то вона, на наш погляд, є переважно інтерперсональною. Тобто дитина завдяки озвученню суїцидальних думок намагається викликати певні дії з боку іншої особи або осіб чи спонукати зміни у ставленні до неї оточуючих людей.

Рівень сподівань, які особистість покладає на своє майбутнє, внутрішні та зовнішні протиріччя, виступають показником розвитку суспільства, його динаміки та формування новоутворень. Стан суперечливості, активізація протиріч детермінують перетворення старих систем суспільної життєдіяльності в нові більш досконалі форми. Та, водночас, від характеру і спрямування особистості на уникнення фрустраційних ситуацій взаємодії залежить вектор розвитку даних новоутворень, їх характер і подальша динаміка. Існує багато прикладів деструктивної фрустраційної взаємодії, що спричиняє деградацію певних сфер суспільного буття і великі невідтворювані втрати [3].

Л.Донська, М.Дьяченко, Л.Кандибович, Е.Лінчевський, Н.Наєнко, Р.Стагнер, К.Фрамбалл, М.Епплі та ін. пропонують розмежовувати поняття “фрустрація”, “емоційний стрес” та “психічна напруженість”. У зв’язку з цим Н.Наєнко пише, що “...питома вага емоційного компоненту в стані психічної напруженості та фрустрацій неоднакова і, отже, можна стверджувати про неправомірність віднесення їх до емоційних форм” [1].

Зауважимо, що фрустрація в психології є багаторівневим терміном, який має різні ракурси використання. Отже, поняття фрустрованості є досить складним та багатограним. Фрустрованість визначається як особистісна якість, яка може породжуватися попередніми негативними обставинами життя [1]. Це схильність людини до фрустрації, тобто стану пригніченості, відчаю з елементами тривоги, що розвивається в результаті якихось реальних, або уявних життєвих невдач, неможливості досягнення поставленої мети, чи труднощів пристосування до нового середовища з блокуванням цілеспрямованої поведінки.

Фрустрованість визначається як ступінь підвищеної чутливості до дії травмуючих факторів, на відміну від толерантності до фрустрації яка, у свою чергу, обумовлює стійкість до несприятливих факторів або послаблення реагування в результаті зниження чутливості до їх впливу. Фрустраційна толерантність, таким чином, ступенем реагування на несприятливі обставини життєвих ситуацій, а фрустрованість передбачає наявність травми, внаслідок життєвих невдач, що потенціюється дією несприятливих зовнішніх факторів.

Висновки. Формування даних якостей дає можливість створення психологічної бази для особистісного та професійного самовизначення молодих людей - центрального новоутворення юнацького віку. Відзначаючи його багатоаспектність, в якості головної ознаки цього явища психологи виділяють потребу юнака зайняти внутрішню позицію дорослої людини, усвідомити себе як члена суспільства, визначити себе в світі, тобто зрозуміти себе та свої можливості одночасно з розумінням свого місця і призначення в житті.

Список використаних джерел

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология. Екатеринбург: Деловая книга, 1999. 621с.
2. Бондар Н.Є. Формування особистісної репрезентації життєвого шляху в юнацькому віці: Дис. ...канд. психол.н.: 19.00.07. - К., 1998. - 207 с.
3. Василюк Ф.Е. Психология переживания: Анализ преодоления критических ситуаций. М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1984. 200 с.
4. Єфімова О.А. Роль емоційності у переживанні психотравмуючих ситуацій. Вісник Харківського державного університету. 1999. №439. С. 194-197.

Сапіщук М.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи Коваль О.Є.*

ПСИХОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРИ САМОБУТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ У ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Реалії сьогодення вказують на тотальні цивілізаційні трансформації в соціокультурній, економічній, політичній та культурній площинах. Причиною цього є процеси глобалізації та вкорінення масової культури. Все частіше стираються міжкультурні відмінності, межі, бар'єри. Також спостерігається шалений розвиток технологічної сфери, розширення можливостей доступу до Інтернет ресурсів, стихійність та еkleктичність тенденцій, напрямків, рухів інформаційних потоків. Все це у підсумку спричинює вплив на традиційну культуру нашого суспільства.

У суспільному просторі культура є провідним соціальним інститутом, в межах якого відбувається формування, становлення та розвиток загальнолюдських форм взаємодії, комунікації, програм соціалізації підростаючого покоління. Цивілізаційні зміни завжди спричинюють трансформування усталених культурних норм та традицій. Раніше вони відбувались повільно, а сьогодні це шалені зміни, які миттєво руйнують усталені стереотипи моралі та етики. Особливо яскраво такі події відбуваються у молодіжному середовищі. Зважаючи на вікові психологічні особливості прояву бунтарства, неприйняття всього інертного та неактуального, серед молоді зароджується особлива субкультурна традиція.

В науковому контексті набуває актуальності проблема теоретичного дослідження молодіжної субкультури в когнітивному та аксіологічному контекстах, задля прогнозування та передбачення наслідків змін у культурній площині. Часто в науковій літературі описуються фрагментарні дослідження особливості молодіжних субкультур, які позбавлені системності, єдності в оцінці та аналізі явища. Метою нашого наукового пошуку є систематизація пошукових надбань у даному контексті та вичленення якісних індикаторів та характеристик оцінки молодіжного культурного простору.

Самобутність молодіжної субкультури описана у працях: Г. М. Вохмінцевої, О. С. Запесоцького, О. Г. Комарової, В. Ф. Левічевої, Є. Є. Леванова, С. І. Плаксія, О. Г. Румянцева, І. Ю. Сундієва, А. К. Троїцького, О. П. Файна, О. К. Бичка, П. І. Куляса, В. М. Литвина, Н. Г. Протасової,